Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunta

LiV@eduskunta.fi

U 8/2013 vp Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan unionin neljänneksi rautatiepaketiksi (ns. markkinaosa)

Liikenne- ja viestintäministeriön kirjelmän mukaan Euroopan komission ehdotuksen EU:n neljänneksi rautatiepaketiksi (ns. markkinaosa) tavoitteena on rautatieliikenteen houkuttelevuuden lisääminen parempien ja tehokkaampien rautateiden matkustajaliikennepalveluiden saavuttamisen kautta sekä julkisen rahoituksen tehokkaan käytön ja rautatiemarkkinoiden olennaisten toimintojen paremman hallinnoinnin varmistaminen. Pääasiallisena keinona tavoitteiden saavuttamiseksi esitetään kotimaan henkilöliikenteen avaamista kilpailulle siten, että siirtymäajan jälkeen rautatieliikenteen henkilöliikennepalveluita ei pääsääntöisesti ole mahdollista järjestää suorahankinnan kautta, vaan toimivaltaisen viranomaisen olisi tietyin poikkeuksin järjestettävä tarjouskilpailu palvelusopimuksista. Lisäksi esitetään säännöksiä rautatiekaluston saatavuuden parantamiseksi sekä tarkistuksia rautateiden infrastruktuurin hallintaan.

Kilpailu- ja kuluttajavirasto kannattaa komission ehdotusta. Kirjelmässä kuvatut kilpailun avautumisesta seuraavat vaikutukset ovat viraston käsityksen mukaan oikeansuuntaisia.

Rautateiden kotimaan henkilöliikennettä sekä Suomen ja Venäjän välistä rautatieliikennettä operoi yksinoikeudella VR-Yhtymä Oy. Rautateiden kotimaan tavarankuljetukset avattiin kilpailulle vuonna 2007, mutta Suomen markkinoiden suhteellisen pienuuden ja korkeiden markkinoille tulon esteiden vuoksi rautatiemarkkinoiden osittainen avaaminen ei ole riittänyt kannustamaan toimijoita tulemaan markkinoille. Kilpailun syntyminen edellyttää sekä rautateiden henkilöliikenteen että tavarankuljetusten avaamista kilpailulle, jolloin toimijoilla on riittävät taloudelliset kannustimet markkinoille tulon edellyttämien investointien tekemiselle.

Suomen rautatiemarkkinoille tulon esteet ovat korkeat, mikä johtuu muun muassa Suomen rataverkon raideleveyden poikkeamisesta suurimmassa osassa muuta Eurooppaa käytettävästä niin sanotusta normaaliraideleveydestä. Tämän vuoksi asetetut turvallisuusvaatimukset täyttävän kaluston saatavuus on rajallista ja käytännössä markkinoille tulo edellyttää investoin-

Kilpailu- ja kuluttajavirasto
Postiosoite PL 5, 00531 Helsinki • **Puhelin** 029 505 3000 • **Faksi** 09 8764 398
Y-tunnus 2502067-3 • **Sähköposti** kirjaamo@kkv.fi • www.kkv.fi

tia uuteen kalustoon. Liikenne- ja viestintäministeriön kirjelmän mukaan myös komissio kiinnittää huomiota kaluston saatavuuteen liittyviin ongelmiin ja esittää jäsenvaltioille velvollisuutta varmistua, että kalustoa on tehokkaasti ja syrjimättömästi operaattoreiden saatavilla. Kaluston saatavuuteen liittyvät ongelmat koskevat myös Suomen rautateiden tavaraliikennettä, minkä vuoksi kyseisiä ongelmia ratkaistaessa ei tule kiinnittää huomiota ainoastaan rautateiden henkilöliikenteeseen, vaan tavoitella kattavampaa ratkaisua, jolla voitaisiin tukea kilpailun syntymistä myös rautateiden tavarankuljetusten markkinoilla.

Liikenne- ja viestintäministeriön kirjelmän mukaan komissio esittää rautatieliikenteen harjoittamisen ja rautatieinfrastruktuurin hallinnan selkeämpää eriyttämistä. Jatkossa onkin tärkeää kiinnittää huomiota siihen, että rautatieliikennettä harjoittavien yritysten ei ole mahdollista saada perusteetonta kilpailuetua, mikäli niille osoitetaan rautatieinfrastruktuurin hallinnointiin tai ylläpitoon liittyviä tehtäviä.

Samuli Muotka
tutkija